

20. Fedulova L. I. (2008). Foresight: suchasna metodolohiia tekhnolohichnoho prohnzuvannia [Foresight: modern methodology of technological forecasting]. *Economics and forecasting*. (3), 106-120. [in Ukrainian].
21. Haken G. (2003). *Tajny prirody. Sinergetika: uchenie o vzaimodejstvii*. [Secrets of nature. Synergetics: the study of interaction.]. Izhevsk: IKI. [in Russian].
22. Carter N. M. (1986.). Review of General and Industrial Management, by H. Fayol. The Academy of Management Review, 11(2), 454–456. URL: <https://doi.org/10.2307/258475> [in English].
23. Gouëdard P., Pont B. & Viennet R. (2020). «Education responses to COVID-19: Implementing a way forward», OECD Education Working Papers, OECD Publishing. Paris, 224, URL: <https://doi.org/10.1787/8e95f977-en>. [in German].
24. Friedman J., York H., Graetz N. et al. (2020). Measuring and forecasting progress towards the education-related SDG targets. *Nature* 580, 636–639. URL: <https://doi.org/10.1038/s41586-020-2198-8> [in English].

Отримано редакцією 29.08.2021 р.

УДК 378.147:371134-027.875:615.8(4)

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-2-46-66-75

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ У РАМКАХ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бріжата Ірина Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини

Сумський державний університет

e-mail: brizhata@i.ua

ORCID ID: 0000-0002-9988-4285

Буйвало Валентина Петрівна

викладач-стажист кафедри фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини

Сумський державний університет

e-mail: buivalo89@gmail.com

У статті розглянута проблема готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії до професійної діяльності в контексті практико-орієнтованого навчання як одного з найважливіших напрямів загальної педагогіки. Проаналізовано основні підходи до системи підготовки професійних кадрів з фізичної терапії в Україні. Висвітлено напрями підготовки фахівців з фізичної терапії в рамках проекту ЄС Еразмус+ в умовах Сумського державного університету.

Ключові слова: фахівець з фізичної терапії, міждисциплінарний підхід, практико-орієнтована підготовка, Еразмус+.

Постановка проблеми. В Україні сьогодні діє схема вищої освіти спеціалістів з фізичної терапії, ерготерапії. Створення необхідного освітнього досвіду та досвіду підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії до майбутньої професійної діяльності в Україні демонструє необхідність вищої освіти та обов'язкової практичної підготовки. Сьогодні система вищої освіти фахівців із фізичної терапії має завдання – навчити студентів самостійної практики в галузі фізичної терапії, уживання рішучих дій у професійних ситуаціях, тобто стимулювати професійне мислення, активізувати творчий потенціал, розвивати інтерес до освіти, формувати професійну ідентичність майбутніх фахівців.

Поряд із цим потреба в спеціалістах з фізичної терапії, що не тільки володіють своєю професією, але й орієнтуються в цій сфері, відрізняється здатністю швидко діяти, приймати рішення, працювати з високою продуктивністю та ефективністю, вирішувати нестандартні професійні завдання, бути готовими до постійного особистісного та професійного розвитку [7]. Тому питання організації сучасного педагогічного процесу для створення професійної ідентичності майбутнього фахівця з фізичної терапії стають актуальними.

Ураховуючи, що умови сьогодення вимагають від молодих спеціалістів значної кількості знань, навичок та здібностей, критичного мислення, гнучкості, ініціативності, спрямованості на результат, а сучасна модель освіти підкреслює важливість формування у студентів відповідних компетентностей як фундаменту їх розвитку як фахівців, ми пропонуємо міждисциплінарний підхід до підготовки майбутніх фізичних терапевтів шляхом

практико-орієнтованої підготовки, що можлива з використанням обладнання ЄС Еразмус+ на заняттях.

Безумовно, сучасні технології є важливими складовими навчально-виховного процесу, їх роль у вирішенні педагогічних завдань є вагомою, а успішність їх застосування залежить саме від рівня компетентності особистості фахівця в означеному напрямі. Тож важливо говорити про сучасні наукові здобутки вчених з проблеми, що розглядається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії приділялася належна увага, зокрема, висвітлено такі її аспекти:

- поняттєвий апарат підготовки фахівців з фізичної терапії (О. Вацеба, Г. Верич, О. Дубогай, Т. Круцевич, В. Мухін, В. Мурза, С. Попов, Є. Приступа);
- загальні питання професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії у вищих навчальних закладах (О. Єжова, Л. Волошко, А. Герцик, Т. Д'яченко, І. Зенченков, О. Погонцева, М. Романишин, А. Ризик, Л. Сущенко);
- особливості відновлення стану здоров'я та втрачених функцій організму людини засобами фізичної реабілітації (І. Башкін, Т. Бойчук, О. Вацеба, А. Вовканич, Т. Д'яченко, О. Марченко, В. Мухін) [2; 8].

Сьогодні провідні дослідники та практики у сфері вищої освіти України О. Базильчук, А. Вовканич, С. Путров, В. Базильчук, Л. Сущенко, І. Галина, О. Єжова, М. Романишина, а також зарубіжні пошукові роботи оцінюють різні аспекти навчання майбутніх спеціалістів у сфері фізичної терапії. На думку М. Романишина, для компетентної роботи з пацієнтом фахівцю з фізичної терапії необхідно мати теоретичні знання, практичні навички (проведення певних процедур, спілкування з пацієнтом) та мотивацію. Однак, якщо він буде лише володіти певними техніками без розуміння їх місця в загальній картині процесу реабілітації, то таку роботу фахівця можна назвати помилковою. Кожна застосована вправа, кожна процедура повинна бути обґрунтована фахівцем фізичної терапії. Теоретичні положення та загальні методичні підходи до організації фахової підготовки майбутніх фізичних терапевтів конкретизуються в роботах А. Вовканича та Є. Приступи, які визначили основні проблеми підготовки фізичних терапевтів у системі охорони здоров'я. Як зазначає А. Вовканич, одним з важливих дієвих засобів підготовки майбутніх фізичних терапевтів до професійної діяльності є клінічна практика. Вона є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу, забезпечує зв'язок теоретичної підготовки майбутніх фізичних терапевтів з їх практичною діяльністю в реабілітаційних закладах. Теоретична підготовка повинна виконувати інтегрувальні та координувальні функції, сприяти системному засвоєнню студентами всіх предметів, що вивчаються в циклах медико-біологічного та професійного спрямування. Кінцевою ж метою навчання будь-якої професії є не просто озброєння майбутнього працівника сумою знань, а розвиток у нього вміння застосовувати ці знання на практиці. Предметом вивчення Т. Бугері були міжпредметні зв'язки в навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних терапевтів; Л. Волошко – формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної терапії в процесі вивчення медико-біологічних дисциплін [3; 5].

Аналіз публікацій довів, що досі в професійній підготовці майбутніх фізичних терапевтів не приділено належної уваги застосуванню практико-орієнтованої підготовки. Вищенаведене зумовлює багатоваріантність організації освітнього процесу, впровадження гнучких моделей навчання, створення навчальних груп із «плаваючим» складом, там, де студент обирає власну траєкторію навчання, а це, у свою чергу, викликає необхідність застосування сучасних інтерактивних технологій під час організації процесу професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів.

Метою статті є описання міждисциплінарного підходу до практико-орієнтованої підготовки майбутніх фізичних терапевтів у рамках проєкту ЄС Еразмус+.

Виклад основного матеріалу. Сумський державний університет (далі – СумДУ) є

учасником проєкту ЄС Еразмус+ щодо створення моделі підготовки фахівців (магістрів) з фізичної терапії за міжнародними стандартами. Мета Програми ЄС Еразмус+ – підтримка освітнього, професійного та особистого розвитку громадян ЄС і поза його межами у сфері освіти, молоді та спорту, задля внеску до стійкого зростання, якості робочих місць і соціального згуртування, для розвитку інновацій та посилення європейської ідентичності й активного громадянства.

Якість в освіті та підготовці, інклюзивність та гендерна рівність, зелені та цифрові трансформації, підготовка вчителів, вища освіта, геополітичний вимір є ключовими пріоритетами Програми на 2021–2027 рр.

Усі напрями Програми мають різні можливості, відкриті для країн-партнерів на основі пріоритетів співпраці ЄС з країнами-сусідами та передбачають співпрацю між країнами – членами Програми і країнами – партнерами Програми з інших країн світу задля обміну успішними практиками та розвитку інновацій.

Для досягнення мети дослідження був використаний набір взаємопов'язаних методів дослідження, а саме: бібліографічний аналіз, порівняння та узагальнення для виявлення особливостей підготовки фахівців з фізичної терапії в Україні; структурно-функціональний аналіз; інтерпретаційно-аналітичний [4; 8].

Міждисциплінарний підхід до навчання відомий ще з античних часів, а останнім часом він набуває дедалі більшої актуальності. Однак його практичне застосування в основному обмежується сферами вищої освіти. Науковці (К. Джонс, Н. Ундіна, А. Атабекова) розуміють міждисциплінарний підхід як синтез більш ніж однієї дисципліни та створення команди викладачів та студентів, які збагачують загальний навчальний досвід; як «об'єднання трьох або більше галузей знань, теоретичних і практичних, які можуть бути об'єднані за тематичним, проблемним, історичним, регіональним або іншим принципом». Беручи до уваги наукові дослідження, ми розглядаємо міждисциплінарний підхід до практико-орієнтованого навчання як синтез змісту різних циклів фахових дисциплін, що створений:

- на відборі фахового матеріалу та шляхів його засвоєння з урахуванням індивідуальних особливостей суб'єкта навчання;
- на підпорядкуванні професійно орієнтованим цілям, «зоні найближчого розвитку»;
- з орієнтацією на формування професійно орієнтованої компетентності як результату;
- на основі розвитку пізнавального інтересу студентів до професійної діяльності та підвищення міцності практико-орієнтованих знань.

Міждисциплінарний підхід має значну кількість переваг, серед яких:

- мотивація студентів до вивчення певної дисципліни, ґрунтовного осмислення та порівняння, застосування здобутих знань на практиці;
- можливість по-новому представити вже відомий матеріал [7];
- розширення кругозору, підвищення самостійності та творчості студентів [4];
- інтеграція набутих знань, навичок та вмінь в одне ціле та сприйняття засвоєного протягом усього навчання матеріалу як нерозривної єдності;
- можливість реалізувати головні дидактичні принципи навчання.

Практико-орієнтований підхід у методичній підготовці майбутніх фізичних терапевтів передбачає перенесення акценту на практику, що трансформує навчальну діяльність студентів в особистісно значущу, створює позитивну мотивацію до майбутньої професійної діяльності. Практико-орієнтований зміст навчального матеріалу дає можливість наблизити навчання до конкретних ситуацій професійної діяльності. З огляду на це студенти стають більше зацікавленими в таких знаннях, підвищується якість їх підготовки, формується методична готовність до професійної діяльності. Досвід різних видів методичної діяльності, якого набувають майбутні фізичні терапевти під час навчання, стає підґрунтям для подальшого професійного розвитку, формування педагогічних здібностей. Практико-орієнтований підхід – це метод викладання і навчання, що дозволяє студентам поєднувати навчання у вищому

навчальному закладі з практичною роботою. Студентів ставлять у реальні робочі умови, в яких вони отримують відповідні практичні та соціальні навички, необхідні для успішної роботи [1; 5].

Під час практико-орієнтованого навчання основним навчальним матеріалом є професійно-методична діяльність викладача, спрямована на реалізацію завдань вищої освіти. Для практико-орієнтованого навчання важливим є не тільки засвоєння певних знань і формування вмінь, а й розвиток професійних якостей майбутнього фізичного терапевта, можливості реалізувати власний творчий потенціал. Учені виокремили такі принципи організації практико-орієнтованого навчання: мотиваційне забезпечення навчального процесу; зв'язок навчання з практикою; свідомість і активність студентів у навчанні. У ході такого навчання створюються умови, за яких студенти мотивовані до самостійної діяльності для набуття недостатніх методичних знань із різних джерел, вчать використовувати здобуті знання для вирішення практичних завдань; розвивають методичне мислення, навчаються аналізувати власну діяльність, виробляють власний методичний стиль тощо. Упровадження практико-орієнтованого підходу відбувається шляхом оптимізації педагогічної практики, підвищення обсягу практичних занять і застосування професійно орієнтованих завдань, використання проблемних ситуацій, ділових і рольових ігор, тренінгів тощо. Указаний підхід реалізовується за допомогою спеціальних технологій навчання, які називають практико-орієнтованими (професійно орієнтованими) [2; 4; 5].

Аналіз досліджень дає можливість припустити, що підвищення якості підготовки майбутніх фізичних терапевтів шляхом практико-орієнтованого навчання можливе за умови впровадження таких положень:

- використання єдиної структури реабілітаційних засобів на всіх рівнях охорони здоров'я та на всіх етапах програми фізичної терапії. Це забезпечить встановлення чіткого порядку надання реабілітаційних послуг, складу мультидисциплінарних команд і визначення професійних функцій фахівців, що сприятиме підвищенню якості процесу корекції здоров'я і зменшенню строків відновлення через розроблені алгоритми надання реабілітаційних послуг і розмежовані професійні функції;

- ознайомлення та орієнтація студентів на систему довготривалих послуг – етапу систематичного плану проведення реабілітаційних заходів, що згідно з міжнародними стандартами забезпечить збільшення кількості спеціалістів у мультидисциплінарній реабілітаційній команді, а це сприятиме швидкій адаптації осіб, які потребують корекції стану здоров'я, та повернення їх у соціум;

- переорієнтація на практичну освіту та використання фізкультурно-оздоровчих центрів і клубів як навчальних баз для створення квазіпрофесійних умов – основного засобу підвищення якості процесу підготовки;

- забезпечення системи підвищення якості підготовки та конкурентоздатності через участь у фітнес-конвенціях, конференціях, отримання сертифікатів, що в подальшому має забезпечити підвищення кваліфікації та заробітної плати;

- ознайомлення студентів із системою різнорівневих сертифікатів про вищу освіту гарантує чітке уявлення про траєкторії професійного розвитку фахівців з фізичної реабілітації, їхні професійні обов'язки, а також сприяє формуванню стійкої мотивації до підвищення наявного рівня знань і вмінь;

- посилення вимог до оцінювання здобутих знань через двоступеневу перевірку якості отриманої професійної освіти – ця складова підготовки підтримує більш якісну оцінку одержаних знань та забезпечує швидку корекцію слабких сторін у процесі професійної підготовки;

- удосконалення системи самоосвіти та взаємонавчання в процесі підготовки, що забезпечує формування комунікативних та особистісних ознак, формує навички самоконтролю, розвиває чітку мотивацію до самонавчання, самореалізації та безперервної освіти [1; 6];

- підвищення якості та конкурентоспроможності освітніх послуг медичного інституту

СумДУ, на базі якого готують фахівців фізичних терапевтів (диференціація освітнього процесу – спеціалізація за обраним видом майбутньої роботи, заохочення впровадження інноваційних форм та масових освітніх онлайн-курсів в освітній процес для студентів).

Важливу роль у навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних терапевтів мають міжпредметні зв'язки, які формують готовність майбутніх фізичних терапевтів до професійної діяльності.

Для підготовки майбутніх фізичних терапевтів у рамках проєкту ЄС Еразмус+ в Сумському державному університеті створені високоякісні умови. В університеті студенти під час навчання співпрацюють зі студентами з інших, суміжних із фізичною терапією спеціальностей. Саме міжпрофесійна робота в команді стане центральним елементом майбутньої кар'єри студентів. Методи навчання в нашому проєкті розглядаємо як дидактичну складову, тобто спосіб викладання навчального матеріалу, а також діяльність, спрямовану на засвоєння студентами системи знань, набуття вмінь і навичок, загальних та фахових компетентностей [2; 6].

Для забезпечення якісної підготовки майбутніх фізичних терапевтів пропонуємо використовувати такі методи: мультимедійні лекції, семінарські заняття, інтерактивні заняття, клінічну та виробничу практику, проблемне навчання, круглий стіл, рольові ігри, самостійну роботу студента. Мультимедійна лекція – це лекція, у якій викладення матеріалу відбувається за допомогою комп'ютерних і мультимедійних технологій [8]. Використання мультимедійних лекцій дає можливість мінімізувати вади лекційної форми навчання та посилити засвоєння матеріалу завдяки створенню мультисенсорного навчального середовища, тобто збільшити кількість органів чуття з метою отримання, оброблення та запам'ятовування матеріалів заняття, а також додавання до «сухого» інформаційного впливу емоційного забарвлення. Основними функціями семінарського заняття є: поглиблення, конкретизація, систематизація знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи; розвиток навичок самостійної роботи; заохочення до наукових досліджень; контроль якості засвоєння студентами матеріалу.

Самостійна робота – це діяльність студентів, яка полягає в самостійному визначенні та виконанні всіх елементів пізнавального процесу: формулювання мети, завдань, засобів, методів і шляхів досягнення цілей; керування процесом навчання, аналіз результатів. У вищих навчальних закладах викладач безпосередньо бере участь у забезпеченні, організації та контролі самостійної роботи студента. Так, він ставить мету, яка стосується забезпечення поглиблення рівня засвоєння матеріалу, та визначає час, відведений на роботу. Під час виконання завдання викладач може вносити корективи, давати поради (щодо повноти й обсягу матеріалу), консультувати та проводити діагностику готовності й результату самостійної роботи студента.

Рольові ігри – педагогічна форма проведення занять, яка полягає в розігруванні певних ситуацій, під час яких відбувається безпосереднє вирішення створених проблем. Така форма готує майбутніх фахівців до дій у професійних умовах, розвиває здатність застосовувати отримані знання на практиці, а також особистісні ознаки та якості (відповідальність, толерантність та ін.). Використання рольових ігор формує в студента чітке уявлення про майбутню професію. Круглий стіл – форма навчання, яка забезпечує пізнавальну діяльність, дає змогу закріпити одержані знання, отримати необхідну інформацію для виконання професійних функцій і сформувати вміння вирішувати проблеми. Цей засіб навчання є найбільш доцільним, оскільки фізичний терапевт належить до практично спрямованих професій [7].

Важливим завданням при підготовці майбутніх фізичних терапевтів є поєднання методів навчання у методику навчання. Наприклад, обладнання від проєкту Еразмус+ широко використовують на заняттях з дисциплін «Терапевтичні вправи», «Кінезіологія з основами біомеханіки», «Основи анатомії людини», «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях», «Травматологія та ортопедія». Так, на занятті з дисципліни «Клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях» широко

використовують тренажер для розроблення дрібної моторики руки, реабілітаційну клітку. Клітка реабілітаційна Ugul зі стандартним обладнанням призначена для підвісної терапії, яка розроблена як система навантаження опорно-рухового апарату для відновлення амплітуди рухів паретичної кінцівки після інсульту, нормалізації тону м'язів та збільшення їх сили, покращення балансу та розвитку координації рухів. Цей метод з використанням багатофункціонального обладнання для підвісної терапії дозволяє зняти навантаження з хребта і суглобів, відновити мікроциркуляцію в м'язах хребта, при цьому усуваючи спазми і набряки. Підвісна терапія (кінезіотерапія) має велике значення для відновного лікування. Під час такого витягнення стимулюються рецептори м'язів й інших тканин, за рахунок чого посилюється імпульсація в кору головного мозку. Реабілітація після інсульту заснована на цьому принципі, оскільки кінезіотерапія дозволяє відновити повноцінну працездатність після перенесеного інсульту або травм.

На дисципліні «Кінезіологія з основами біомеханіки» використовуємо таке обладнання, як балансувальні платформи, подушки та мати для визначення загального центру мас людини, механотерапевтичні тренажери для розроблення верхніх та нижніх кінцівок, обладнання для відновлення навичок ходьби (бруси з перешкодами, сходи для навчання ходи), обладнання для підйому і переміщення пацієнтів. На заняттях з дисципліни «Основи анатомії людини» використовуємо модель скелета людини – різнокольорову, з більш ніж 600 медичними та анатомічними деталями. Кольором позначені місця кріплення м'язів (блакитні) і їх початок (червоні). На правій стороні нанесено більше 300 номерів, якими позначені головні кістки, частини кісток, щілини і отвори. Використовується разом з рухомих роликів штативом і пілозахисним чохлам.

На дисципліні «Терапевтичні вправи» використовуємо еспандери, профілактор Євмінова, координаційну платформу, гантелі, йоги-роли, гімнастичні палиці, бодібари, тренажер Бубновського, бігову доріжку. Профілактор Євмінова – тренажер, що складається з дошки, поперечини і упору, призначений для лікування захворювань хребта за спеціально розробленою методикою Євмінова. Встановлюватись дошка може під різними кутами, починаючи від 80 градусів і закінчуючи 90 градусами, а також під від'ємним кутом 25 градусів: при цьому голова людини трохи нижче, ніж ноги. При цьому комплекс вправ для кожного пацієнта формується індивідуально. Профілактор створений із урахуванням особливостей розвитку хребта. Вправи для спини на дошці Євмінова сприяють розтягуванню м'язових волокон, що активує процес відновлення м'язової та кісткової тканини. Значна частина вправ виконується у положенні лежачи, вниз головою – це сприяє максимальному розвантаженню м'язів спини. Систематичні заняття допомагають відновити кровопостачання хребта та виправити поставу.

Під час вивчення дисципліни «Основи гідрокінезіотерапії» студенти займаються в реабілітаційному басейні університетської клініки СумДУ, в якому досліджують вплив водного середовища на засоби фізичної реабілітації та впроваджують методики гідрокінезіотерапії для дітей.

Також не менш важливою для студентів є виробнича та клінічна практика. Виробнича практика для цієї категорії студентів є важливою та обов'язковою частиною професійної підготовки. Вона необхідна для перевірки рівня сформованих у процесі навчання теоретичних і практичних знань, умінь та навичок. Оскільки практика проходить в умовах, що максимально наближені до професійних, це сприяє опануванню спеціальних методичних, організаційно-практичних навичок та ознайомленням з особливостями діяльності фізичного терапевта. Виробнича практика – це комплексний процес. Вона водночас допомагає вдосконалювати набуті протягом навчання знання, уміння і навички; вводить майбутніх фізичних терапевтів у професійну діяльність; формує у студентів-фізіотерапевтів розуміння та власне ставлення до обраної професії. Під час практики студенти мають можливість застосувати на практиці отримані знання, уміння й навички. Проведення частин або цілого заняття зі справжніми пацієнтами (клієнтами) сприяє виявленню власних помилок й недоліків інших практикантів.

Здобутий професійний досвід сприяє формуванню більш чіткого уявлення про фізкультурно-оздоровчі технології та їх вплив. Не менш важливим є вплив професійних умов на формування особистісних і комунікативних навичок. Можливість побачити власну роботу іншими очима (через відгуки про проведення заняття, аналіз його результату тощо) зумовлює підвищення якості здобутих знань. Практику студенти мають можливість проходити на базі університетської клініки, у державних та приватних санаторіях, де вони проводять реабілітацію пацієнтів з ураженнями головного мозку внаслідок черепно-мозкових травм, ушкодженнями хребта, постінсультних хворих. Студенти мають змогу побачити інфраструктуру реабілітаційного центру, сучасне реабілітаційне обладнання, басейн для гідрокінезіотерапії зі спеціальними підйомниками для переміщення пацієнтів з різними ступенями порушення рухової діяльності, зал ерготерапії, майданчик фізкультурно-спортивної та рекреаційної реабілітації для проведення занять із «візочниками».

Таким чином, ураховуючи чинники, перераховані вище, варто зазначити, що застосування інновацій в освіті – це цілком закономірний процес, викликаний соціальним запитом та зумовлений необхідністю її удосконалення та перегляду змісту та структури.

Висновки. Теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії засвідчив, що означена проблема потребує комплексного підходу до її вирішення. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії як педагогічна проблема вимагає розроблення, створення й забезпечення освітнього процесу навчальними програмами спецкурсів, навчальними та навчально-методичними посібниками, зміст яких має бути націлений на зміну професійного мислення фахівців, озброєння їх новими знаннями й уміннями, інноваційними технологіями. Система професійної підготовки фахівців з фізичної терапії у зв'язку з провідними тенденціями в сучасній освітній сфері має потребу у вдосконаленні змісту навчання, у системному опрацюванні й створенні дієвої моделі ефективного практико-орієнтованої підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі фізичної реабілітації. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії розглядається як цілеспрямований процес набуття студентами здатності здійснювати на всіх етапах від планування до реалізації професійно організовану діяльність щодо відновлення, зміцнення та збереження здоров'я різних соціально-демографічних груп населення в реабілітаційних закладах і закладах соціального захисту населення. Майбутній фахівець з фізичної терапії позиціонується як особистість, яка протягом періоду навчання у ЗВО відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня оволодіває певними знаннями, уміннями та навичками, які дозволяють їй використовувати в професійній діяльності фізичні вправи, масаж та природні чинники як найбільш природовідповідні засоби відновлення здоров'я людини, її загального оздоровлення та покращення якості життя.

У подальшому планується розглянути та більш детально вивчити особливості організації практичної підготовки та міжпрофесійної освіти майбутніх фахівців із фізичної терапії в закладах вищої освіти України.

Список використаної літератури

1. Бойчук Т., Голубева М., Левандовський О. Концептуальні засади становлення і розвитку спеціальності «Фізична реабілітація» в Україні. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наукових праць. Луцьк, 2018. Т. 3. С. 11–16.
2. Бріжата І. А. Інноваційно-технологічне забезпечення підготовки майбутніх фізичних терапевтів в рамках проєкту ЄС Еразмус+. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*: зб. наукових праць. Глухів, 2019. С. 105–113.
3. Бурка О. М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх фізичних терапевтів до використання фізкультурно-оздоровчих технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, 2017. Вип. 55 (108). С. 116–124.
4. Беликова Н. А. Організація практичної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язберезувальної діяльності. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 2 (6). С. 12–21.
5. Беликова Н. О., Сущенко Л. П. Тестові завдання з наукових засад професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Київ: ТОВ «Козарі», 2018. 42 с.

6. Вовканич А. С. Особливості підготовки фахівців з фізичної реабілітації. *Науковий потенціал вищої школи: збірник наукових праць VI міжвузівської науково-практичної конференції*. Миколаїв, 2017. С. 18–19.
7. Герцик А. М. Фахівець з фізичної реабілітації, чи фізичний терапевт: національне та міжнародне тлумачення назв професій. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2017. № 10. С. 21–24.
8. Данилюк В., Назарова І. Впровадження інноваційних фізкультурнооздоровчих технологій у систему фізичного виховання вищих навчальних закладів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. пр.* Житомир, 2016. С. 25–30.
9. Романишин Н. Я. Основы построения реабилитационного диагноза в клинической практике физическим реабилитологом. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2018. № 1. С. 94–96.

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO THE PRACTICE-ORIENTED TRAINING OF FUTURE PHYSICAL THERAPIST IN THE FRAMEWORK OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM

Brizhata Iryna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Physical Therapy, Occupational Therapy and Sports Medicine
Sumy State University

Buivalo Valentina

Trainee Lecturer at the Department of Physical Therapy, Occupational Therapy and Sports Medicine
Sumy State University

Introduction. In Ukraine today there is a scheme of higher education for specialists in physical therapy, occupational therapy. The creation of the necessary educational experience and experience of training future specialists in physical therapy for future professional activity in Ukraine demonstrates the need for higher education and mandatory practical training. Today the system of higher education of physical therapy specialists has a task - to teach students independent practice in the field of physical therapy, to take decisive action in professional situations, i.e., to stimulate professional thinking, activate creative potential, develop strong interest in education, form professional identity of future specialists. In addition, the need for specialists in physical therapy, which not only has its own profession, but also focuses on this industry, has the ability to act quickly, make decisions, work with high productivity and efficiency, solve non-standard professional problems, be ready for constant personal and professional development. Therefore, the question of finding a modern pedagogical process to create a professional identity of the future specialist in physical therapy is becoming relevant.

Purpose. The purpose of the article is description of the interdisciplinary approach to practice-oriented training of future physical therapists in the framework of the EU Erasmus + project.

Methods. To achieve the goal of the study, a set of interrelated research methods was used, namely: bibliographic analysis, comparison and generalization to identify the features of the training of specialists in physical therapy in Ukraine; structural and functional analysis; interpretive and analytical. To ensure quality training of future physical therapists, it was proposed to use the following methods: multimedia lectures, seminars, interactive classes, clinical and industrial practice, problem-based learning, round table, role-playing games, independent student work.

Results. An important task in the training of future physical therapists is to combine teaching methods into education method. For example, equipment from the Erasmus + project is widely used in the disciplines «Therapeutic Exercises», «Kinesiology with the basics of biomechanics», «Fundamentals of human anatomy», «Clinical rehabilitation management for neurological dysfunction», «Traumatology and orthopedics». Thus, in the discipline «Clinical Rehabilitation Management in Neurological Dysfunctions» widely used simulator to develop fine motor skills of the hand, a rehabilitation cell. Ugu-rehabilitation cage with standard equipment is designed for suspension therapy, which is designed as a load system of the musculoskeletal system to restore range of motion, normalize muscle tone and increase their strength, improve balance and develop coordination. This method, using multifunctional equipment for suspension therapy, allows you to relieve the load on the spine and joints, restore microcirculation in the muscles of the spine, while

eliminating spasms and edema. Suspended therapy (kinesitherapy) is of great importance for rehabilitation. During this extraction, the receptors of muscles and other tissues are stimulated, due to which the impulse in the cerebral cortex increases. Rehabilitation after a stroke is based on this principle, as kinesitherapy allows you to restore full performance after a stroke or injury.

Originality. *The discipline «Kinesiology with the basics of biomechanics» uses such equipment as balancing platforms, pillows and mats to determine the general center of mass of people, mechanotherapeutic simulators to develop the upper and lower extremities, equipment to restore walking skills (barriers, stairs for walking), equipment for lifting and moving patients. In the discipline «Fundamentals of Human Anatomy» we use a multi-colored model of the human skeleton with more than 600 medical and anatomical details. The places of fastening of muscles (blue) and their beginning (red) are marked by color. On the right side there are more than 300 numbers, which mark the main bones, parts of bones, slits and holes. Used together with a movable roller tripod and dust cover. In the discipline «Therapeutic Exercises» we use expanders, Evminov's prophylaxis, coordination platform, dumbbells, His-rolls, gymnastic sticks, body bars, Bubnovsky's exercise machine, a treadmill. Evminov's prophylaxis - the exercise machine consisting of a board, a crossbeam and an emphasis intended for treatment of diseases of a backbone by specially developed Evminov's technique.*

Conclusion. *Training of future specialists in physical therapy is considered as a purposeful process of acquiring students the ability to carry out at all stages from planning to implementation professionally organized activities to restore, strengthen and preserve the health of various socio-demographic groups in rehabilitation and social protection institutions. The future specialist in physical therapy is considered as a person who during the period of study in a higher educational institution in accordance with the educational qualification level acquires certain knowledge, skills and abilities that will allow him to use exercise, massage and natural factors as the most natural means of recovery human health, general health and improving the quality of life. In the future it is planned to consider and study in more detail the features of the organization of practical training and interprofessional education of future specialists in physical therapy in higher education institutions of Ukraine.*

Key words: *physical therapy specialist, interdisciplinary approach, practice-oriented training, Erasmus +.*

References

1. Boychuk T. (2018). Kontseptualni zasady stanovlennia i rozvytku spetsialnosti «Fizychna reabilitatsiia» v Ukraini [Conceptual principles of formation and development of the specialty «Physical Rehabilitation» in Ukraine]. *Fizyчне vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*—Physical education, sports and culture of health in modern societies, (3), 11–16. [in Ukrainian].
2. Brizhata I. A. (2019). Innovatsiino-tehnolohichne zabezpechennia pidhotovky maibutnikh fizychnykh terapevtiv v ramkakh proektu YeS Erasmus+ [Innovative and technological support for the training of future physical therapists in the framework of the EU Erasmus + project]. *Visnyk of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University—Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*, 105–113. [in Ukrainian].
3. Burka O. M. (2017). Pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh fizychnykh terapevtiv do vykorystannia fizkulturno-ozdorovchykh tekhnohii. [Pedagogical conditions for the formation of readiness of future physical therapists to use physical culture and health technologies.]. Sushchenko T.I. (ed.). *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*—Pedagogy of formation of creative personality in higher and general education schools, 55 (108), 116–124. [in Ukrainian].
4. Belikova N. A. (2018). Orhanizatsiia praktychnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do zdoroviazberezhualnoi diialnosti [Organization of practical training of future specialists in physical rehabilitation for health care]. *Osvitolohichni dyskurs*—Educational discourse, 2 (6), 12–21. [in Ukrainian].
5. Belikova N. O. (2010). *Test tasks on the scientific basis of professional training of specialists in physical rehabilitation [Testovi zadannia z naukovykh zasad profesiohnoi pidgotovky spetsialtsiv z fizychnoi rehabilitatsii]*. Kyiv: TOV «Kozari». [in Ukrainian].
6. Vovkanich A. S. (2017). Osoblyvosti pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii [Peculiarities of training specialists in physical rehabilitation]. *Scientific potential of higher school: collection of scientific works of the VI interuniversity scientific-practical conference*, 18–19. [in Ukrainian].
7. Gerzuk A. M. (2017). Fakhivets z fizychnoi reabilitatsii, chy fizychnyi terapevt: natsionalne ta mizhnarodne tлумachennia nazv profesii [Physical rehabilitation specialist or physical therapist: national and international interpretation of professions]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*—Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports. (10), 21–24. [in Ukrainian].
8. Danyliuk V., Nazarova I. (2016). Vprovadzhennia innovatsiinykh fizkulturnoozdorovchykh tekhnohii u systemu fizychnoho vykhovannia vyshchykh navchalnykh zakladiv. [Introduction of innovative physical culture and health

technologies in the system of physical education of higher educational institutions]. *Physical culture, sports and health of the nation: coll. Science*, 25-30. [in Ukrainian].

9. Romanishin N. Ya. (2018). Osnovy postroeniya reabilitatsionnogo diagnoza v klinicheskoy praktike fizicheskim reabilitologom [Basics of construction of the rehabilitation diagnosis in clinical practice by the physical rehabilitologist]. *Pedagogika, psikhologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya i sportu–Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*, (1), 94-96. [in Russian].

Отримано редакцією 29.08.2021 р.

УДК 17.022.1:[378.091.113:378.046-021.66]

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-2-46-75-82

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Арбузова Анастасія Андріївна

аспірантка кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи

Вищий навчальний заклад «Університет ім. Альфреда Нобеля»

e-mail: arbuzova@ucu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-7939-0579

У статті розглянуто проблему педагогічного моделювання системи роботи з формування професійного іміджу в майбутніх керівників закладів освіти в процесі магістерської підготовки. Представлено мету й завдання педагогічного моделювання; розкрито зміст цільового, змістово-процесуального й контрольнo-корекційних блоків моделі; наголошено на системі принципів, методів, форм і технологій формування в студентів професійного іміджу. Обґрунтовано педагогічні умови, що сприяють ефективності реалізації педагогічної моделі формування професійного іміджу в майбутніх керівників закладів освіти в процесі магістерської підготовки. Репрезентовано зміст педагогічного експерименту з апробації педагогічної моделі та подано емпіричні узагальнення отриманих результатів.

Ключові слова: професійний імідж, система магістерської підготовки керівників закладів освіти, педагогічні умови, педагогічна модель.

Постановка проблеми. Дослідження теоретичних засад формування професійного іміджу майбутніх фахівців, аналіз наукових праць з іміджології та теорії управління педагогічними системами, структуризація знань щодо змісту й спрямованості професійної підготовки майбутніх керівників закладів освіти виокремили суперечність між ступенем теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх фахівців різного профілю та рівнем їх практичної імплементації в систему магістерської підготовки керівників закладів освіти. Аналіз стану проблеми в практиці роботи вищої школи показав, що в практиці професійної підготовки фахівців цього напрямку ще мають місце труднощі змістового характеру, які виходять із неузгодженості цільових настанов, методів, форм і сучасних комп'ютерно зорієнтованих соціально-педагогічних технологій формування професійного іміджу майбутніх керівників закладів освіти. Ситуація, що склалася, потребує теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх керівників закладів освіти та побудови педагогічної моделі, яка спроможна забезпечить їх створення в системі магістерської підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема педагогічного моделювання на сьогоднішній день є надзвичайно актуальною та перебуває в центрі уваги не лише вітчизняних науковців, але й зарубіжних учених та експертів. Вивченням та обґрунтуванням моделей соціально-педагогічних систем займаються такі науковці, як: С. Важинський С. Гончаренко, О. Дахін, Г. Єльнікова, В. Ковальчук, О. Лаврентьєва, Е. Лодатко, В. Пікельна, О. Романовський, В. Сластьонін, О. Столяренко, Л. Подимова, Т. Щербак та інші [3, с. 190].

Згідно з Філософським словником соціальних термінів моделлю (від лат. *modulus* – «міра, зразок») є «схема, зображення або опис будь-якого явища чи процесу в природі, суспільстві, виробництві тощо», або «образ, еквівалент певного фрагмента природної чи соціальної реальності» [10, с. 111].